

УДК 37.378

КУЧАЙ Олександр Володимирович –
доктор педагогічних наук,
доцент кафедри педагогіки,
Національний університет біоресурсів
і природокористування України
e-mail: kuchay@ukr.net

КУЧАЙ Тетяна Петрівна – доктор педагогічних наук, доцент,
професор кафедри психології і педагогіки
Закарпатського угорського інституту імені Ференца Ракоці II
e-mail: kuchay@ukr.net

KUNIKOWSKI Stanislaw –
Profesor,
Rector of Cuiavian University in Włocławek, Poland.
e-mail: biurorektora@ksw.wloclawek.pl

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ КОМУНІКАТИВНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ У СФЕРІ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Модернізація системи підготовки фахівців служби цивільного захисту можлива лише в загальному руслі реформування вищої освіти в Україні.

Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021р. наголошує на створенні всіх необхідних умов для випереджального безперервного характеру модернізації та розвитку освіти. Така спрямованість повинна сприяти економічному зростанню держави і вирішенню соціальних проблем у суспільстві, подальшому навчанню і розвитку талановитої та здібної молоді [1].

Особливості функціонування правового, організаційного, фінансово-економічного та інформаційно-комунікаційного механізмів державного управління підготовкою фахівців служби цивільного захисту в Україні. Основними з них є: підготовка фахівців служби цивільного захисту, що є складною ієрархічною системою зі своїми зв'язками, яка належить до організаційно-функціонального типу організаційних систем управління (конкретизовано, що функціональними керівниками в даній системі виступають ЦОВВ, зокрема МВС України, МОН України та ДСНС України, поряд з цим, до лінійних керівників необхідно віднести навчальні заклади та науково-дослідні установи); процес взаємодії суб'єкта і об'єкта державного управління підготовкою фахівців служби цивільного захисту має два рівні; нормативно-правова основа правового механізму державного управління підготовкою фахівців служби цивільного захисту є розлогою та не має впорядкованості; інформаційно-комунікаційна складова підготовки фахівців служби цивільного захисту відіграє значну роль у впровадженні безперервної освіти у сфері цивільного захисту як основного засобу взаємозв'язку між рівнями освіти та

координаційного органу [1].

Двадцять перше століття вже традиційно називають епоєю комунікації. У цьому твердженні, незважаючи на його категоричність, відображено сміливу спробу визначити місце комунікативних знань у сфері суспільних наук про людину. Значення комунікативної компетентності особистості для сучасного суспільства важко переоцінити. Формування комунікативних знань, умінь і навичок майбутнього спеціаліста у сфері цивільного захисту перебуває в полі зору як зарубіжних, так і вітчизняних дослідників.

Вміння спілкуватись життєво необхідне фахівцям будь-якої галузі діяльності. Майбутніх фахівців у сфері цивільного захисту потрібно вчити будувати спілкування, взаємодію із різними комунікативними партнерами, вміти впливати словом, інтонацією, жестами. Сьогодні важливо усвідомити, що багато невдач людини – від невміння спілкуватись, небажання слухати і чути іншого, незнання того, як будувати відносини із іншими людьми. Тобто мова йде про низьку комунікативну компетентність майбутніх фахівців. Професійні риси спеціаліста будь-якої сфери передбачають наявність у нього спеціальної освіти, широкої ерудиції, постійного підвищення ним своєї науково-професійної підготовки у сфері цивільного захисту. Застосовуючи такий підхід, можна стверджувати, що він повинен бути не лише носієм статусу посадової особи, наділеної певними повноваженнями, але й мати необхідну ерудицію, володіти широким колом професійних знань, умінь і навичок, до числа яких обов'язково належить вміння спілкуватись із людьми [2].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аспекти професійної підготовки майбутніх фахівців у сфері цивільного захисту досліджували науковці: О. Бикова, Н. Вовчача, О. Островерх, О. Парубок,

Ю. Таймасов, А. Хрипунова та ін. Дослідженням комунікативної компетентності фахівців різних спеціальностей займалися Т. Бутенко, І Данченко, Н. Завіниченко, О. Касаткіна, І. Козубовська, О. Краєвська, С. Макаренко, В. Назаренко, М. Тимофієва, А. Хом'як, В. Черевко та ін.

Метою статті є розгляд теоретичних основ комунікативної підготовки фахівців у сфері цивільного захисту.

Виклад основного матеріалу дослідження. Підготовка фахівців у сфері цивільного захисту ґрунтується на набутті здобувачами вищої освіти високого рівня їхньої професійної компетентності, яка передбачає володіння ефективними засобами і методами прогнозування, і оцінки ризиків виникнення надзвичайної ситуації, розробки заходів її запобігання, а у разі виникнення такої — подолання її наслідків з найменшими витратами. Зазначена підготовка вимагає формування особистісних якостей професіонала, таких як прагнення постійно оновлювати знання, готовність нести відповідальність за свої дії, діяти адекватно у відповідних ситуаціях, застосовуючи на практиці набуті знання і вміння, володіти навичками злагодженої командної роботи.

Забезпечення майбутніх фахівців у сфері цивільного захисту сучасною якісною професійною підготовкою є наріжною проблемою, вирішення якої потребує впровадження низки інновацій у навчальний процес університетів [3].

Комунікативну компетентність підготовки фахівців у сфері цивільного захисту можна розглядати як складне утворення, в структуру якого входять:

1) когнітивний компонент знання вербальних і невербальних засобів спілкування, знання особливостей, структури, функцій професійного спілкування;

2) мотиваційно-ціннісний компонент це готовність до реалізації комунікативної компетенції в професійному спілкуванні;

3) вольовий компонент що забезпечує уміння впливати на слухачів, керувати їх увагою;

4) емоційний компонент – вміння керувати своїми емоціями в процесі спілкування;

5) поведінковий компонент вміння реалізовувати комунікативні компетенції безпосередньо в умовах професійного і ділового спілкування [3].

До комплексу комунікативних знань та вмінь, що складають комунікативну компетентність фахівця у сфері цивільного захисту, дослідники відносять наступні: знання норм та правил спілкування (ділового, повсякденного, святкового тощо); високий

рівень мовленнєвого розвитку, що дозволяє у процесі спілкування вільно передавати і сприймати інформацію; розуміння невербальної мови спілкування; вміння вступати в контакт з людьми з урахуванням їхніх статевих, вікових, соціокультурних, статусних характеристик; вміння вести себе адекватно ситуації та використовувати її специфіку для досягнення власних комунікативних цілей; вміння впливати на співрозмовника таким чином, щоб схилити його на свій бік, переконати у силі своїх аргументів; здатність правильно оцінити співрозмовника як особистість, як потенційного конкурента або партнера й обирати власну комунікативну стратегію в залежності від цієї оцінки; здатність викликати у співрозмовника позитивне сприйняття власної особистості тощо.

Усі названі характеристики мають бути притаманні фахівцям будь якої галузі, тому комунікативна компетентність є невід'ємною складовою професійної підготовки у сфері цивільного захисту [2].

Висновки та перспективи подальших розвідок напряму. Комунікаційний механізм державного управління підготовкою фахівців служби цивільного захисту є вкрай важливим для функціонування навчальних закладів ДСНС України. Досліджено, що інформаційні потоки повністю забезпечують функціонування всієї складної системи освіти у навчальних закладах специфічної сфери. Встановлено, що підготовка фахівців служби цивільного захисту, яка засновується на принципах безперервної освіти повинна розглядатися як цілісна система, в якій за допомогою комунікаційних засобів систематизовано навчальні програми та відбувається взаємозв'язок за всіма рівнями освіти у сфері цивільного захисту [1].

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Задорожна Н. В. Формування комунікативної компетентності у професійній підготовці економістів – Електронний ресурс. – [Режим доступу] file:///C:/DOCUME~1/AC0D~1/LOCALS~1/Temp/NP O_2013_3-4_13.pdf
2. Харламова Ю. Є. Механізми державного управління підготовкою фахівців служби цивільного захисту: дис. ... канд. наук з держ. упр: 25.00.02 / Ю. Є. Харламова. – Х., 2017. – 222 с.
3. Садковий В. П. Особливості професійної підготовки майбутніх фахівців у сфері цивільного захисту / В. П. Садковий, М. М. Горонескуль // Новий Колегіум. –2016. – № 3. – С. 18–22.

REFERENCES

1. Zadorozhna, N. V. (2013). *Formuvannya komunikatyvnoyi kompetentnosti u profesiyinyyi*

pidhotovtsi ekonomistiv. [Formation of communicative competence in the training of economists] – Elektronnyy resurs. – [Rezhym dostupu] file:///C:/DOCUME~1/AC0D~1/LOCALS~1/Temp/NP_O_2013_3-4_13.pdf

2. Kharlamova, Yu.Ye. (2017). *Mekhanizmy derzhavnoho upravlinnya pidhotovkoyu fakhivtsiv sluzhby tsyvilnoho zakhystu*. [Mechanisms of public administration training of specialists of the civil protection service]. Kharkiv.

3. Sadkovyy, V. P. (2016). *Osoblyvosti profesynoyi pidhotovky maybutnikh fakhivtsiv u sferi tsyvilnoho zakhystu*. [Peculiarities of the professional training of future specialists in the field of civil protection]. Kyiv.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

КУЧАЙ Олександр Володимирович – доктор педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки Національного університету біоресурсів і природокористування України.

Наукові інтереси: підготовка фахівців у сфері цивільного захисту.

КУЧАЙ Тетяна Петрівна – доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри психології і педагогіки Закарпатського угорського

інституту імені Ференца Ракоці ІІ.

Наукові інтереси: підготовка фахівців у сфері цивільного захисту.

КУНИКОВСКИ Станіслав – доктор habілітований, професор, ректор Куявської вищої школи у Влоцлавку, Польща.

Наукові інтереси: підготовка фахівців у сфері цивільного захисту

INFORMATION ABOUT THE AUTHORS

KUCHAI Oleksandr Volodymyrovych – Doctor of Pedagogical Sciences, Associate Professor of the Department of Pedagogy National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine.

Circle of scientific interests: training of specialists in the field of civil protection.

KUCHAI Tatyna Petrivna – Doctor of Pedagogical Sciences, Associate Professor Department of Pedagogy and Psychology, Ferenc Rákóczi II Transcarpathian Hungarian Institute.

Circle of scientific interests: training of specialists in the field of civil protection.

KUNIKOWSKI Stanislaw – Profesor, Rector of Cuiavian University in Włocławek, Poland.

Circle of scientific interests: training of specialists in the field of civil protection.

*Дата надходження рукопису 23.02.2018 р.
Рецензент – д.п.н. професор М. І. Садовий.*

УДК 378.14

ПАВЛЕНКО Олена Олексіївна – доктор педагогічних наук, доцент, дійсний член Міжнародної Асоціації професорів слов'янських країн
e-mail: pavlenko_lutch@ukr.net

**МЕТОДИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ВИКЛАДАЧА ЕКОНОМІКИ
ЯК ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА**

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Орієнтація вітчизняної освіти на європейський освітній простір потребує суттєвої перебудови її змісту і підготовки викладача-професіонала. Сучасний період розвитку українського суспільства, що знаходиться на етапі реформування всіх сфер його життєдіяльності, висуває підвищені вимоги до викладача ВНЗ, до його особистісних та професійних якостей. У сучасних умовах викладач вищого навчального закладу стає ключовою ланкою у рішенні найважливішого державного завдання – підготовки фахівців з вищою освітою і високою професійною кваліфікацією, готових до творчості і наукових пошуків у сфері своєї професійної діяльності. По суті, в кінцевому рахунку, саме від якості професійно-педагогічної діяльності викладачів вузів залежить загальний рівень якості освіти в

країні.
Однією з складових професійно-педагогічної діяльності викладача є методична діяльність, котра займає одне з основних напрямів особистісно-професійного становлення викладача, спрямованої на організацію методичної роботи; пошук принципово нових шляхів розв'язання методичних проблем; реалізацію сукупності форм, методів та технологій навчання; розвиток креативності й творчої самореалізації викладача.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Оскільки методичну діяльність ми розглядаємо як певний вид професійної діяльності, то певний інтерес для нас представляють роботи вчених, в котрих розглядається проблема професійної діяльності, розвитку особистості викладача сучасного ВНЗ (С. Архангельського,